

Artykuł- seminarium zdalne 19 maja 2020 r.

KOMPETENCJE SPOŁECZNE W SZKOLE BRANŻOWEJ – DOBRE PRAKTYKI I PODSTAWOWE DEFINICJE

Wyzwania zawodowe, przed jakimi staje obecnie młody człowiek są szczególne. Zmienia się rynek pracy, zmieniają się potrzeby i oczekiwania pracodawców. Coraz większy nacisk kładzie się nie tylko na wiedzę i umiejętności zawodowe, ale też na kompetencje społeczne. W tej sytuacji rola szkoły jest szczególnie istotna.

Na naszych oczach dokonują się zmiany ekonomiczne, społeczne i technologiczne. Globalizacja, cyfryzacja, praca w międzynarodowych środowiskach, migracja zarobkowa, potrzeba uczenia się przez całe życie czy zmiany w zakresie komunikacji (też online) wymuszają potrzebę posiadania zupełnie innych kompetencji niż w latach poprzednich.

Nowa rzeczywistość, nowe zasady rynku pracy

W biznesie funkcjonuje pojęcie świata VUCA czyli współczesnego otoczenie wielu firm działających w zmiennej rzeczywistości. VUCA to akronim, opisujący warunki i sytuacje w 4 wymiarach:

1. Volatility (zmienność, ulotność) – zmiany przebiegają często w sposób chaotyczny, uniemożliwiające znalezienie stałych wzorców postępowania.
2. Uncertainty (niepewność) - na podstawie doświadczeń z przeszłości trudno jest wnioskować o przyszłości. Pojawiają się wciąż nowe wyjątki od reguł, a nawet wyjątki od wyjątków, zaś same reguły tracą swoją aktualność.
3. Complexity (złożoność) – na codzienną pracę mają wpływ różne obszary działalności i różne czynniki zewnętrzne.
4. Ambiguity (niejednoznaczność) – wiele sytuacji zawodowych jest niejasnych, niejednoznacznych, wymaga działania w rzeczywistości określanej jako „nieznane nieznane” (unknown unknowns).

Główną kompetencją współczesnego pracownika jest umiejętność odnalezienia się w trudnych i nieprzewidywalnych sytuacjach, a temu służą przede wszystkim szeroko rozumiane kompetencje miękkie (społeczne). Powinno to wpływać na perspektywę patrzenia na rozwój i edukację młodych ludzi – zwłaszcza z perspektywy nauczyciela i całej szkoły.

Na początek warto uporządkować pojęcia i dookreślić czym są kompetencje miękkie, a czym kompetencje twarde. Kompetencje twarde, to kompetencje ściśle związane z konkretnym zawodem, potwierdzone dyplomem ukończenia studiów, certyfikatem nadającym oficjalne uprawnienia lub świadectwem szkolnym. Można się spotkać z zamiennym używaniem określeń kompetencje twarde i kwalifikacje. Kompetencje miękkie, to kompetencje uniwersalne, społeczne, takie jak: komunikacja, praca w zespole, inteligencja emocjonalna, zarządzanie sobą w czasie, empatia, kreatywność i inne. Zarówno kompetencje miękkie i twarde bardzo ściśle wpływają na jakość wykonywanej pracy i współpracę w zespołach.

Edukacja – wielkie wyzwanie dla szkoły i nauczyciela

Rynek pracy dynamicznie się rozwija i zmienia, dlatego też tak ważne jest, aby nauczyciele zmienili sposób pracy z uczniami i pomimo oczywistych trudności, niejako „przy okazji” rozwijali kompetencje społeczne uczniów. Trzeba też brać pod uwagę, że szkoły obowiązują też wytyczne prawne: Rozporządzenia MEN oraz Zalecenia Unii Europejskiej (w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie).

Kompetencje społeczne nie są umiejętnościami, których można się nauczyć tylko z podręczników. Skutecznie zdobywamy je w praktyce, na przykład:

- budując relacje i współpracując w zespołach,
- ucząc się ich na dedykowanych zajęciach (trening, coaching itp.),
- podczas stosowania metod nauczania, kształtujących rozwój kompetencji miękkich.

Podczas zdalnego seminarium uczestnicy, z wielkim zaangażowaniem, dzielili się doświadczeniem, związanym z rozwojem kompetencji społecznych uczniów podczas szkolnych aktywności. Zarówno podczas dyskusji, jak i pracy w grupach, można było zauważyć duże zaangażowanie uczestników oraz świadomość znaczenia kompetencji społecznych na rynku pracy. Nauczyciele i doradcy zawodowi wyraźnie widzą taką potrzebę i pomimo wielu codziennych trudności szukają możliwości, aby je u uczniów rozwijać. W kilku grupach dyskutowano nad praktycznymi rozwiązaniami, które pomagają rozwijać takie kompetencje miękkie jak: komunikacja, zarządzanie sobą w czasie, współpraca w zespole, rozwiązywanie problemów, kreatywność.

Podsumowując metody kształtujące rozwój kompetencji miękkich, należy wymienić:

- metody pracy grupowej – w ramach prowadzonego przedmiotu i integracji klasy,
- lekcje wychowawcze,
- warsztaty i pracę w grupie,
- udział w grach symulacyjnych i grach miejskich,
- pracę indywidualną ze wsparciem pracą z coacha, doradcy zawodowego, pedagoga, psychologa szkolnego,
- działania społeczne w ramach klasy i szkoły – nauka przez w działanie (learnig by doing),
- pracę projektową,
- warsztaty dedykowane konkretnej kompetencji,
- testy osobowościowe, kompetencyjne i inne.

Jako szczególnie ciekawe należy wymienić działania, jakie podjął Pan mgr inż. Mieczysław Wilk, nauczyciel przedmiotów zawodowych branży mechanicznej, z Zespołu Szkół Technicznych z Mielca. Pan Mieczysław to zaangażowany pedagog, z ogromną wiedzą i doświadczeniem. I właśnie tę wiedzę i doświadczenie wykorzystuje w swojej codziennej pracy, żeby jak najlepiej przygotować uczniów do przyszłej pracy zawodowej. Podczas prowadzenia lekcji, wykorzystuje metody i narzędzia wykorzystywane we współczesnych organizacjach z branży automotive, takie jak: 5S (6S), dekalog KaiZen, FMEA czy prace

projektowe. Pan Mieczysław propaguje również innowacyjne metody nauczania, wspierające kompetencje społeczne, takie jak: 5W2H, diagram Ishikawy, metoda metaplanu, koło Deminga czy 5WHY.

W efekcie młodzi ludzie, rozpoczynając pracę zawodową po zakończeniu szkoły, posiadają wiedzę z zakresu wszelkich kompetencji i metod wymaganych w firmach, przez co są lepiej przygotowani do pracy i szybciej się adaptują. Trzeba też podkreślić, że Pan Mieczysław dzieli się swoimi sprawdzonymi rozwiązaniami z innymi - prezentacje oraz scenariusze lekcji można pobrać na stronie szkoły: <https://www.zstmielec.pl/publikacje/category/68-mieczyslaw-wilk#>

Podsumowanie

Bezspornie rozwój kompetencji społecznych jest niezwykle istotny dla efektywnego funkcjonowania uczniów na rynku pracy. Kształtowanie odpowiedniej postawy i nawyków to istotny proces, który zdecydowanie powinien zacząć się już w szkole, pod opieką zaangażowanej kadry nauczycielskiej. To właśnie w szkole młodzież uczy się najwięcej, obserwując zachowania nauczycieli i współpracując w grupach. Dobry przykład z góry jest bardzo istotny, a rozwój kompetencji społecznych uczniów to rola zarówno nauczyciela, doradcy zawodowego jak i wychowawcy klasy.

Magdalena Siwińska – Olszówka
Ekspert, HR Masters

Artykuł opracowany w odpowiedzi na zlecenie Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A.